

Turistik Ürün Olarak Somut Ve Somut Olmayan Kültür Mirasları İle Keşfedilmemiş Destinasyon: Kadim Şehir Kastamonu Taşköprü (Undiscovered Destination with Tangible and Intangible Cultural Heritage As A Tourist Product: Ancient City Kastamonu Taşköprü)

İrfan YAZICIOĞLU^a , * Hikmet HABERAL^b

^a Ankara Hacı Bayram Veli University Faculty of Tourism, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Ankara/Türkiye

^b Kastamonu University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Guidance, Kastamonu/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 07.08.2024

Kabul Tarihi: 12.01.2025

Anahtar Kelimeler

Somut ve soyut olmayan

kültürel mirası

Turistik ürün

Taşköprü

Öz

Bu çalışma, Kastamonu ili Taşköprü ilçesinin turizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, ilçenin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal çekiciliklerin belirlenmesi ve turizm bağlamında analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, doküman analizi, saha gözlemleri ve arazi çalışmaları gibi yöntemlerden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, Taşköprü'nün kültür ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği, altyapı eksiklikleri, tanıtım yetersizliği ve kültürel mirasın korunmasına yönelik sorunların turizm gelişimini kısıtladığı tespit edilmiştir. İlçede, Pompeiopolis antik kenti, kaya mezarları, geleneksel ahşap konaklar, tarihi camiler ve coğrafi işaretli ürünler gibi turistik unsurlar bulunmaktadır. Bununla birlikte, doğal peyzaj unsurları doğa turizmi açısından fırsatlar sunmaktadır. Çalışmada, turizm potansiyelinin etkin şekilde değerlendirilmesine yönelik olarak tanıtım faaliyetlerinin artırılması, altyapının güçlendirilmesi, kültürel varlıkların korunması ve alternatif turizm türlerinin teşvik edilmesi gibi öneriler sunulmuştur. Bu kapsamlı stratejilerin uygulanması, ilçenin sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmasını ve ekonomik kalkınmasını destekleyecektir.

Keywords

Tangible and intangible cultural heritage

Touristic product

Taşköprü

Abstract

This study was carried out using qualitative research methods to evaluate the tourism potential of Taşköprü district of Kastamonu province. In the research, it was aimed to determine the historical, cultural and natural attractions of the district and to analyse them in the context of tourism. In this direction, methods such as document analysis, field observations and field studies were used. The findings reveal that Taşköprü has an important potential in terms of cultural and nature tourism. However, it has been determined that this potential cannot be sufficiently utilised and that infrastructure deficiencies, lack of promotion and problems related to the protection of cultural heritage restrict tourism development. The district has touristic elements such as the ancient city of Pompeiopolis, rock tombs, traditional wooden mansions, historical mosques and geographically marked products. However, natural landscape elements offer opportunities for nature tourism. In the study, suggestions such as increasing promotional activities, strengthening infrastructure, protecting cultural assets and promoting alternative tourism types are presented for the effective utilisation of tourism potential. The implementation of these comprehensive strategies will support the achievement of sustainable tourism targets and economic development of the district.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: hikmethaberal@kastamonu.edu.tr (H. Haberal)

DOI: 10.21325/jotags.2025.1582

GİRİŞ

Kavramsal Çerçeve

Turistik ürün; turizm, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaretle sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplumların birbirine daha çok yaklaşmasına olanak veren modern çağa özgü bir olay olarak tanımlanabilir (Kozak & Kozak, 2000: 17). Turistlerin sayılan bu çok çeşitli istek ve ihtiyaçları ise turistik ürünlerle veya turizm ürünleri ile karşılanmaktadır. Turizm ürünü, endüstrideki bulunduğu konuma göre farklı kurumlar ya da kişiler tarafından farklı şekilde tanımlanmaktadır. Otel işletmecisi tarafından turizm ürünü; konaklama olarak tanımlanırken, seyahat işletmesi tarafından tur; havayolu işletmecisi tarafından da hava ulaşımı olarak tanımlanmaktadır. Ekonomist M. Sinclair ve Mike Stobler turizm ürününü, seyahat (ulaşım), eğlence ve alışveriş, banka, seyahat acentesi ve tur operatörleri gibi çeşitli aktivite ve hizmetleri içeren bileşik bir ürün olarak tanımlanmaktadır (Özkök, 2008). Görüldüğü gibi turistik ürün bir hizmet endüstrisi olan turizmde hizmet ağırlıklı ve heterojen bir görünüm sergilemektedir. Yapılan bazı turistik ürün tanımlarında da bu özellikler vurgulanmaktadır: “Oturma yerinde karşılanamayan gereksinimleri giderme niteliği olan mevcut potansiyel mal ve hizmetlere turistik ürün denir” (Rızaoğlu, 2004). “Turistik ürün; pazara sunulduğunda gereksinimleri karşılayarak tüketicide tatmin duygusu yaratan, kullanılabilen, tüketilen ve üzerine harcama yapılan her şeydir. Turistik ürün; çağdaş insanın çok boyutlu gereksinimlerini karşılamak üzere turizm işletmesince bir araya getirilmiş ve yeniden düzenlenmiş, doğal toplumsal, siyasal ve psikolojik verilerden oluşan karmaşık bir mal ve hizmetler bütünüdür” (Yağcı, 2003). “Çağdaş insanın çok boyutlu gereksinimlerini karşılamak üzere turizm işletmesince bir araya getirilmiş ve yeniden düzenlenmiş doğal, toplumsal, siyasal ve psikolojik verilerden oluşan karmaşık bir mallar ve hizmetler bütünüdür” (Usal & Oral, 2001).

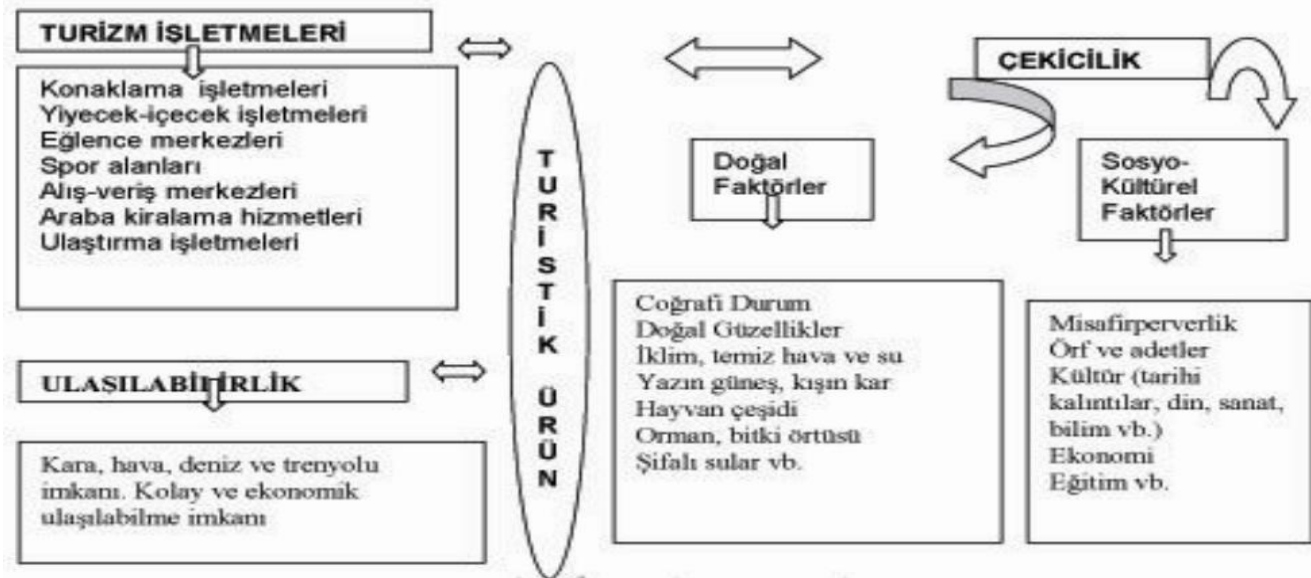
“Turistin seyahati boyunca yaralandığı konaklama, yeme-içme, ulaştırma, eğlence ve diğer birçok servislerin bileşimidir” (Oral, 1998). “Tüketim isteği uyandıran doğal, kültürel ve sosyal verilerin, bu isteği arttıracak hizmet ve faaliyetlerle birlikte değerlendirilmesi sonucunda oluşan karma bir üründür” (Haberal, 2018) Turizm ürünü, “insanların seyahat ve geçici konaklamalarından doğan gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olan mal ve hizmetler veya mal ve hizmetler karışımı veya çokluklu mal ve hizmetlerin karışımından oluşan bir paket” olarak tanımlanmaktadır (Kozak, Kozak & Kozak, 2001). Turistik ürün kavramında çok sayıda somut ve soyut elemanın yer alması, yapılan tanımların açıklayıcı olmasına rağmen birbirinden farklı kapsamlarda meydana gelmesine sebep olmaktadır (Haberal, 2011). Bu durum daha açıklayıcı olması bakımından turistik ürünü iki boyutta ele almayı beraberinde getirmektedir. Bireysel ürünler ve bir destinasyonun tümünü kapsayan toplam ürün. Çünkü turistik ürün, turistik işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetten çok daha geniş kapsamlı ve karmaşık bir özelliğe sahiptir. Bu karmaşık yapısı ve birçok elemanı içerisinde bulundurması sebebiyle birleşik bir özellik gösteren turistik ürün bahsinde birçok yazar, ürünü meydana getiren elemanların hepsini kapsayan ‘toplam turist ürünü’ ifadesini kullanarak tanımlama yapmak durumunda kalmaktadırlar (Gülcan, 2010). Örneğin turistik ürüne arz tarafından bakıldığında, bir ülke ya da bir bölgenin sahip bulunduğu doğal, kültürel potansiyel bütününden oluşan makro turistik ürün ortaya çıkmaktadır; talep açısından bakıldığında ise, turistik ürünü talep eden tüketiciye sunulan ulaştırma, konaklama, gezip görme, tedavi, spor vs. bütün mal ve hizmetler bileşimi de nihai turistik ürün olmaktadır (Haberal, 2018). Böylece turizm ürününün, bir turistin seyahatinin başlangıcından bitimine kadar geçen zaman dönemi

içerisinde gereksinimlerini karşılamak amacıyla elde ettiği ve turizm arzını oluşturan unsurlar tarafından servisi yapılan nesnel ve öznel değerlerin bütünü olduğu anlaşılmaktadır. Bu bütün, turizm işletmelerince bir araya getirilmektedir. Ayrıca bu bütün, iş doğal, kültürel, toplumsal, siyasal ve psikolojik verilerden oluşmaktadır. Bu nedenle turistik ürün turistin sürekli konutundan ayrılışından itibaren yeniden evine dönene kadar geçen süre içerisinde satın aldığı mal ve hizmetlerin oluşturduğu bir paket ya da edindiği deneyimlerin bir toplamıdır. Özetle, turizmde ürün iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, bir ülke veya bir yörenin, diğer bir ifadeyle bir destinasyonun sahip olduğu tüm doğal, tarihi ve kültürel kaynakların oluşturduğu turizm ürünüdür. İkincisi ise tüketicilerin yer değiştirmelerini sağlayan ve tatil yapmalarına imkân veren tüm hizmetler, yani bir paket turu oluşturan turistik hizmetlerin parçalarıdır. Buna göre turistik ürünü oluşturan elemanlar; I. Turistleri çeken bir ülkenin veya bir bölgenin doğa, kültürel, tarihi, sanatsal, varlıkları ve değerleri, II. Turiste hizmet veren işletmeler, otel, motel, restoran, eğlence ve spor tesisleri ve seyahat acentaları, III. Turistin yer değiştirmesini, gidilecek yere ulaşımını sağlayan taşımacılık işletmeleri olarak sıralanabilir (Hacıoğlu, 2000; Usal & Oral, 2001) yapılan tanımlardan yola çıkarak turistik ürünün özelliklerini ise şu şekilde sıralamaktadırlar:

- Bir bütündür
- Çok boyutludur
- Diğer sektörlerle ya da başka endüstrilerde üretilen mal ve hizmetler önce üretilmekte ve sonrada satılmaktadır.
- Turistik ürün ise önce satılır sonrada üretilmeye başlanır.
- Turistik ürün son tüketicisinin emrine sunulmaya hazır bir üründür.
- Turistik ürün daha sonra değerlendirme üzere biriktirilemez.

Buraya kadar olan tanım ve açıklamalardan turistik ürünün, birçok elemanla ilişkili ve birleşik bir yapıda olduğu ve farklı başlıklar altındaki değişkenlerden ibaret olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Gülcan (2010) turist ürünü; “cazibe, faydalılık ve kolay elde edilebilirlik faktörlerinin bir kombinasyonu” diye ifade etmekte ve toplam turist ürününün bu üç temel eleman üzerinde incelendiğini belirtmektedir. Bu üç elemanın varlığı benzer şekilde sadece toplam turizm ürünü için değil, aynı zamanda toplam ürünü oluşturan tek tek tüm ürünler için de geçerlidir. Yazar, bahsettiği cazibe veya diğer bir deyişle çekiciliği, toplam ürün bakış açısından çekici yer ve çekici olay şeklinde bir ayırıma tabi tutarak iki kısımda incelemektedir. Enteresan doğa oluşumları, arkeolojik siteler, cazip iklim v.b. unsurları ile festivaller, fuarlar, yarışmalar vb. gibi aktiviteler, çekici olay ve çekici yerlere örnek olarak gösterilmektedir. Bu sayılanlar turizm kaynaklarıdır. Ancak bir ülkede veya bölgede çok zengin turistik değer ve kaynakların olması tek başına turist talebi oluşturmaz. Bu kaynakların turizm endüstrisinde işlenmesi ve turistin kullanıma sunulabilir olması gerekir. Bu noktada faydalılık, yani istek veya ihtiyacı karşılayabilme özelliği, diğer deyişle bunu sağlayacak olan turizm işletmeleri öne çıkmaktadır (Haberal, 2018)

Buraya kadar olan açıklamaların bir özeti niteliğinde olan ve Şekil 1’de resmedilen yapıda, turistik ürünü oluşturan çok sayıdaki elemanlar üç ana değişken altında toplanmaktadır: Çekicilik, Ulaşılabilirlik ve Turizm İşletmeleri.

Şekil 1. Turistik Ürünü Oluşturan Elemanlar

Kaynak: Gürbüz (2002).

Turistin bir çekim yerini diğerine tercih etmesini, o çekim yerine karar vermesini sağlayan turistik ürün elemanlarına çekicilik adı verilir (Kozak vd., 2001). Çekicilik unsuru yöresel, ulusal olabildiği gibi uluslararası nitelikte de olabilir. Ayrıca, mekân-yerden başka, olay çekiciliği şeklinde de olabilir. Yer çekiciliği, Antalya, Kuşadası, Göreme veya dağ, deniz, kum, güneşli yerler vb. olabilmekte; olay çekiciliği ise, fuar, sergi, konferans, olimpiyatlar, sanat gösterileri vb. olabilmektedir (Hacıoğlu, 2000). Turizm endüstrisinin işleyerek çekim unsuru haline dönüştürdüğü ve kullandığı belli başlı kaynaklardan en önemlileri, yapısına göre de doğal çekicilikler ve kültürü de içine alan insan yapısı çekicilikler olmak üzere iki başlıkta toplanabilmektedir (Zengin, 2006). “Tabii Çekicilikler; Su kaynakları başlı başına büyük bir rekreasyon çekiciliğidir. Her geçen gün suya dayanaklı rekreasyonel faaliyetler hızlı bir şekilde büyümektedir. Bunlar arasında; balık tutma, yüzme, kano yapma, kürek çekme, su kayağı, su altı avcılığı, yelken ve kürek sporları vb. sayılabilir (Haberal, 2011) Manzara güzelliği de birinci derecede önemli rekreasyon ve turizm kaynağıdır. En çok turist çeken coğrafi görünümün çoğu kez arazi yapısı ve su özelliklerinin birleştiği doğal alanlardır. Coğrafi konum turistik yöreye olan talep bakımından çok önemlidir. Manzara güzelliğine, İngiltere’nin göller bölgesi, İsviçre ve Kuzey İtalya da insan yapısı göl ve baraj gölleri, ülkemizin deniz kıyılarının büyük bölümü muhteşem manzaralara sahip olması örnek gösterilebilir. Dağlar esas olarak manzara güzellikleri yanında dağcılık, kış sporları ve trekking yapmak için turistlere çekici görünürler... İnsan yapısı çekicilikler; İnsan tarafından oluşturulan turistik değerler, bir yandan sanat şehirleri, tarihi eser ve anıtlar, müzeler, baraj ve köprüler, stadyumlar, üniversite binaları vb. gibi insanlar tarafından inşa edilmiş unsurlardan oluşurken, diğer taraftan uygarlık, gelenekler, kültür, folklor, din, sanat, festivaller, bayramlar, siyasi ve sportif oluşumlar, sergi ve fuarlar, turizm endüstrisini oluşturan konaklama, ulaşım, dinlendirici ve eğlendirici donanım, turizm organizasyonunun yapısı gibi elemanlardan oluşur” (Haberal, 2013) Turizm ürününde çekiciliği belirleyen unsurlar, doğal unsurlar, sosyo-kültürel unsurlar, ekonomik unsurlar ve psikolojik unsurlar olarak dört gruba da ayrılabilir (Denizer, 1992). Buna göre; yerli halkın misafirperverliği, gelenek görenekleri, kültürü, siyasi yapısı, ekonomik yaşamı ve eğitim durumu sosyo-kültürel faktörler olarak turizmde önem kazanmaktadır. Bu unsurlar doğal unsurları destekleyen bir özellik göstermekle birlikte, tek başlarına bir çekicilik özelliği gösterebilmektedir (Kozak vd., 2001). Turistik ürün kalitesi

ve turiste sunduğu faydayı artırabilmek, turistik ürünün tüketim süresini uzatabilmek ve sonuçta turistik ürün satışından elde edilecek geliri maksimize edebilmek amacıyla çekici olayların çekici yerlerde yapılması yoluna gidilmektedir. Dünya üzerinde çok sayıda izleyicisi olan otomobil yarışlarının en ilgi çeken bir türü olan Formula 1 yarışlarının bir ayağının Monaco'da yapılması, İspanya'nın turistik şehirlerinde yapılan boğa güreşleri, Cannes'teki uluslararası film şenliği gibi faaliyetler buna örnektir (Gülcan, 2010).

Kültürel miras, toplumsal ve sosyal refahın önemli bir bölümü ve hem ulusal hükümetler hem de Avrupa kurumları tarafından giderek daha fazla değer verilmektedir. Miras kavramı, giderek genişleyen bir yelpazede bir araya gelen çeşitli olguları içeren ve geniş kapsamlı olması nedeniyle, birçok insan için yardım duygusu ve kültürel kimlik açısından çok önemli. Kasaba ve şehirlerin kültür perspektifi, örneklerini bir özelliği olan bir tarihsel ve geleneksel mimari değerlerle mükemmeldir (Tweed & Sutherland, 2007).

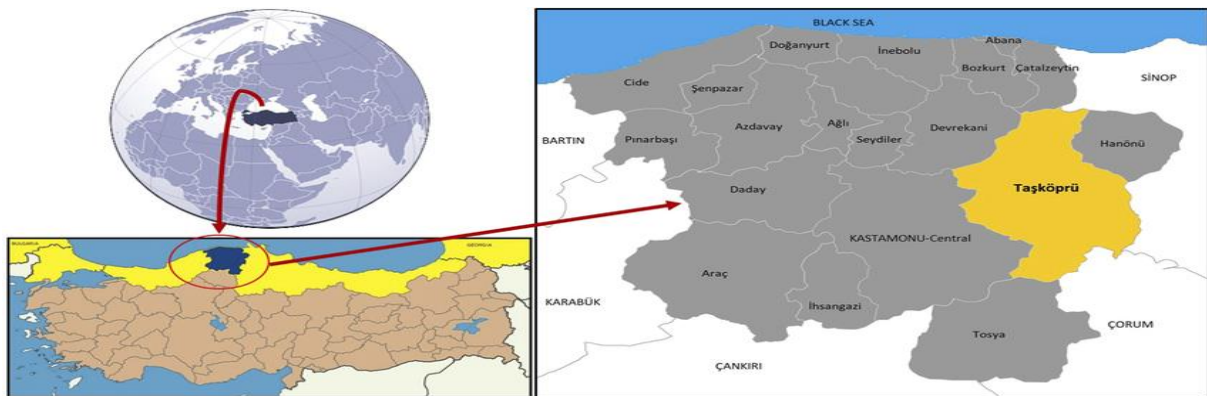
Miras, somut ve somut olmayan kültürel varlıkları içerir, örnek yapılar, yapılar, kültürel eserler, resimler, heykeller, fikirler, değerler, inançlar, gelenek ve görenekler, edebiyat ve müzik gibi unsurlar. Kültürel değerler, sadece şikayetler tarafından değil, aynı zamanda yerel halk tarafından da deneyimlenerek ekonomik, sosyal ve olumsuz etkilere neden olabilecek bir çeşit yerel sermaye veya gelişim kaynağı olarak kabul edilmektedir (Petronela, 2016).

Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel mirasa bölünmüştür. Birincisi anıtlar, yapılar, heykeller, resimler vb. ikincisi, dans, tiyatro, müzik, törenler, geleneksel performanslar gibi somut olmayan mirası içerir. Somut miras, taşınır (bir yerden diğerine kolayca taşınır) ve taşınmaz mirası (yani binalar, taşınamayan veya kaldırılamayan tarihi yerler) içerir. Kültürel miras, somut ve somut olmayan yönleriyle, onu üreten toplumun kültürel değerleriyle ilişkilendirilmelidir (Aslan & Ardemagni, 2006).

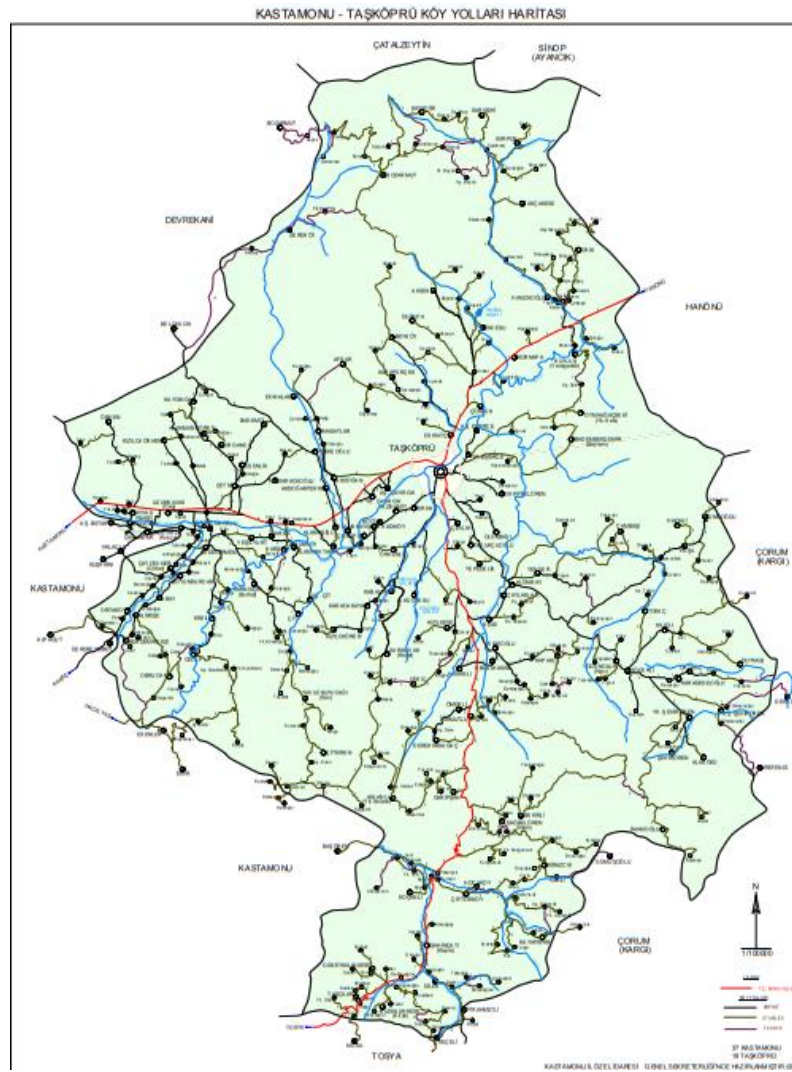
Taşköprü Alanının Yeri, Sınırları ve Genel Özellikleri

Taşköprü ilçesi, Kastamonu il merkezinin kuzeydoğusunda, il merkezine 42 kilometre mesafede konumlanmıştır. İlçe merkezi, deniz seviyesinden yaklaşık 500 metre yükseklikte bulunmaktadır. Taşköprü, antik Pompeiopolis kentinin yakınında, Gökırmak Nehri kenarında ve Kastamonu-Boyabat (Sinop) karayolu üzerinde yer almaktadır.

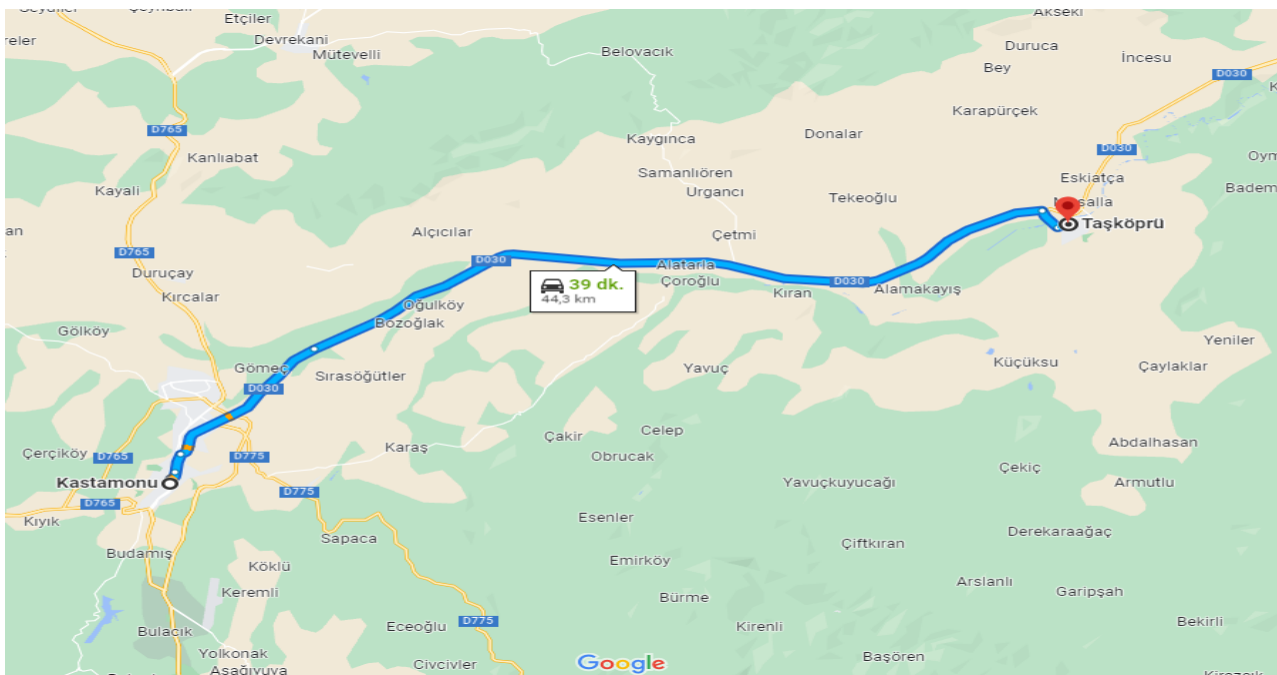
İlçe; Kastamonu merkez, Tosya, Devrekani, Boyabat ve Hanönü ilçeleri ile sınır komşusudur. Kastamonu il merkezi ile ilçeyi birleştiren çift şeritli duble yolun yanı sıra, Hanönü, Ayancık, Boyabat ve Çiftlik üzerinden Tosya'ya bağlanan iki şeritli asfalt karayolu bağlantıları bulunmaktadır. Bu konumu, ilçe ulaşımının çevre ilçeler ve illerle kolaylıkla sağlanmasına olanak tanımaktadır.

Kaynak: Senkardes, Doğan ve Emre (2022).

Şekil 2. Taşköprü ilçe köy yolları haritası (Kastamonu İl Özel İdaresi)

Şekil 3. Taş köprü – Kastamonu Kuzeykent konum ve mesafesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Demografik Yapı

Taşköprü ilçesi, adını Gökırmak üzerinde, Roma öncesi dönemde inşa edildiği tahmin edilen ve günümüzde hâlâ kullanılmakta olan yedi gözlü, 68 metre uzunluğundaki Taş Köprü'den almaktadır. İlçe, idari yapısı itibarıyla 14 mahalle ve 126 köyden oluşmaktadır.

Topoğrafik açıdan, Taşköprü ilçesi üç temel unsurdan meydana gelmektedir: alçak sahalar, platolar ve dağlık alanlar. İlçedeki en önemli düzlük alan, Gökırmak'ın suladığı Taşköprü Ovası'dır. Bu çöküntü alanı, çevreye doğru yükselen platolar ve dağlık alanlarla çevrelenmiştir. İlçenin kuzey kesiminde Küre (İsfendiyar) Dağları, güney kesiminde ise Ilgaz Dağları uzanmaktadır (Çetinkaya, 1997: s. 17, 18, 129).

Araştırma sahasının hidrografik özellikleri arasında en önemli eleman, Kızılırmak'ın kollarından biri olan Gökırmak'tır. Gökırmak'a bağlı Akkaya, Başören, Karadere ve Uludere çayları, bölgenin önemli akarsu sistemlerini oluşturmaktadır. Bu hidrografik unsurlar, ilçe coğrafyasının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

Coğrafi Yapı

Taşköprü ilçesi, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde, Kastamonu ili sınırları içerisinde yer almaktadır. İlçe, batıda Kastamonu Merkez ilçe, güneyde Tosya ilçesi, kuzeyde Kastamonu'nun Devrekani ve Çatalzeytin ilçeleri ile Sinop'un Türkeli ilçesi, kuzeydoğuda Hanönü, doğuda Sinop'un Boyabat ilçesi ve güneydoğuda Çorum ilinin Kargı ilçesi ile çevrelenmiştir.

Taşköprü ilçesi, 1.758 km² yüzölçümüne sahip olup, Kastamonu il yüzölçümünün (13.064 km²) %13,4'ünü oluşturmaktadır. Alan büyüklüğü bakımından Kastamonu Merkez ilçe (1.847 km²) sonrasında, ilin ikinci en büyük ilçesidir. İlçe merkezi, deniz seviyesinden yaklaşık 525 metre yükseklikte konumlanmıştır.

Taşköprü, çevre ilçelere ve Kastamonu il merkezine farklı mesafelerde yer almaktadır. İlçe, Hanönü ilçesine 28 km, Türkeli ilçesine 117 km, Boyabat ilçesine 68 km, Çatalzeytin ilçesine 138 km, Devrekani ilçesine 67 km, Tosya ilçesine 81 km, Kargı ilçesine 78 km ve Kastamonu Merkez ilçeye 42 km uzaklıktadır. Bu coğrafi konum, Taşköprü'nün bölgesel bağlantılar açısından stratejik bir konumda olduğunu göstermektedir.

İklim

Araştırma sahası, Karadeniz iklimi ile İç Anadolu bozkır iklimi arasında bir geçiş özelliği göstermektedir (Çetinkaya, 1997: s. 20-21). Kastamonu Merkez ilçesinde bulunan meteoroloji istasyonundan alınan verilere göre, bölgenin yıllık ortalama sıcaklık değeri 9,8 °C'dir. Sıcaklık değerleri mevsimsel olarak incelendiğinde, yaz aylarında ortalama 19,2 °C, kış aylarında ise ortalama 1,7 °C olduğu görülmektedir. En yüksek aylık sıcaklık ortalaması 20,3 °C ile Temmuz ayında, en düşük aylık sıcaklık ortalaması ise 0,9 °C ile Ocak ayında kaydedilmiştir. Araştırma sahasında yıllık ortalama yağış miktarı 485 mm'dir. Yağışların mevsimlere göre dağılımı incelendiğinde, %33,1'inin ilkbahar, %27,7'sinin yaz, %19,8'inin sonbahar ve %19,4'ünün kış mevsiminde gerçekleştiği belirlenmiştir. En yüksek aylık yağış ortalaması 72,8 mm ile Haziran ayında, en düşük aylık yağış ortalaması ise 27,7 mm ile Şubat ayında kaydedilmiştir.

Ekonomi

Taşköprü ilçesinin ekonomisi tarım, hayvancılık, ormancılık ve sınırlı ölçüde ticaret ile sanayiye dayanmaktadır. Kırsal nüfusun yoğun olduğu ilçede tarım, temel geçim kaynağıdır. Gökırmak'ın suladığı verimli topraklara sahip

olan Taşköprü, tarımsal üretim potansiyeliyle dikkat çekmektedir. İlçede başlıca tarımsal ürünler arasında sarımsak, şekerpancarı, buğday, arpa gibi tahıllar; kavun, ıspanak, domates, marul, pırasa, taze fasulye gibi sebzeler ve elma, armut, çilek, ayva, kiraz gibi meyveler bulunmaktadır. Sarımsak, Taşköprü'nün tarımsal üretiminde önemli bir yere sahiptir ve ilçenin kimliğiyle özdeşleşmiştir.

Hayvancılık, özellikle büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ile kümes hayvancılığı ve arıcılık faaliyetleri şeklinde yürütülmektedir. İlçede domates ve hıyar gibi ürünler için sınırlı örtü altı tarım faaliyetleri de yapılmaktadır.

Sanayi faaliyetleri, genellikle tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. İlçede faal durumda olan işletmeler arasında sarımsak işleme tesisleri ve tekstil atölyeleri bulunmaktadır. Geçmişte Sümerbank Kendir Fabrikası ve Seka Kâğıt Fabrikası gibi büyük işletmelerin bulunduğu ilçede, Seka Kâğıt Fabrikası özelleştirilerek Mopak'a devredilmiş ve hâlen faaliyet göstermektedir. İlçede Ekol Ağaç Sanayi gibi ihracat yapan sanayi kuruluşları da bulunmaktadır.

Orman Ekosistemi

Taşköprü ilçesi, Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı önemli bir orman varlığına sahiptir. İlçedeki orman alanı toplamda 113.518,9 hektar olup, bunun %72,6'sı normal orman, %27,4'ü bozuk orman niteliğindedir (<http://kastamonuobm.ogm.gov.tr>, E.T. 15.02.2017). Taşköprü Orman İşletme Müdürlüğü, Bayam, Çiftlik, Düздаğ, Dikmen, Karatepe, Kırkçam, Koçanlı, Saraycık, Sarıkaya, Taşköprü ve Tekçam olmak üzere 12 orman işletme şefliğini yönetmektedir. Ormancılık, tarım faaliyetleriyle birlikte ilçenin en önemli ekonomik kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Fotoğraf 1. Saracık Orman Gözetleme Kulesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir

Flora ve Fauna

Taşköprü ilçesi, zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. İlçede, düşük rakımlı bölgelerde geniş yapraklı ağaç türleri (meşe ve gürgen) hâkimken, yükseltinin arttığı dağlık alanlarda iğne yapraklı türler (karaçam, göknar ve sarıçam) görülmektedir. Ormanların tahrip edildiği bölgelerde ise çalı türleri (kuşburnu, kıızılcık, muşmula, yaban gülleri, böğürtlen) yaygın olarak bulunmaktadır (Çetinkaya, 1997).

İlçe faunasında, memeli türler arasında kirpi, orman faresi, sincap, yaban tavşanı, kurt, kızıl tilki, sansar, gelincik, porsuk, ağaç sansarı, bozayı, yaban domuzu, karaca ve geyik gibi türler yer almaktadır. Bölgede nesli tehlike altında veya korunması gereken bir memeli tür tespit edilmemiştir.

Kuş türleri açısından oldukça çeşitli bir ekosisteme sahip olan ilçede; gök delice, kızıl şahin, arıcıl, kerkenez, gezginci doğan, çil keklik, bıldırcın, sakameke, üveyik, guguk kuşu, puhu, kulaklı orman baykuşu, kukumav, peçeli baykuş, arı kuşu, ibibik, tepeli toygar, orman toygarı, kaya kırlangıcı, sarı kuruksallayan, karatavuk, ardıç, karabaş ötleğen, mavi baştankara, kaya sıvacısı, çekirge kuşu, kestane kargası, saksağan, cüce karga, ekin kargası, leş kargası, sığırcık, ev serçesi, dağ serçesi, ispinoz, saka, kocabaş ve şakrak gibi türler bulunmaktadır.

Fotoğraf 2. Kızamık Bitkisi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir

CITES (Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme), nesli tehlike altında bulunan veya tehlike altına girebilecek türlerin uluslararası ticaretini izlemeyi ve belirli koşullarda durdurmayı hedefleyen bir düzenlemedir. Bu sözleşme, ekolojik dengenin uluslararası ticaret yoluyla bozulmasını engellemeyi ve biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamayı amaçlamaktadır.

Sözleşmenin temel amaçları;

1-Nesilleri tehlike altında bulunan ya da bulunabilecek türlerin uluslararası ticaretinin izlenmesi ve gerekli şartlarda durdurulması,

2-Ekolojik dengenin, uluslararası ticaret yoluyla istismar edilmesinin önlenmesi,

3-Ülkelerin sahip oldukları biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımlarının sağlanması için, taraf ülkelere yardımcı olmaktır.

Bölgenin Tarihsel Gelişimi

Kastamonu'nun bilinen tarihi, Hitit İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Hititlerden sonra Frigya ve Lidya Krallıkları bölgeye hükmetmiş, M.Ö. 4. yüzyılda ise bölge Persler tarafından ele geçirilmiştir. Büyük İskender'in Anadolu'yu fethetmesiyle birlikte Kastamonu toprakları da Makedonya'ya katılmıştır. İskender sonrası bölge, Pontus Krallığı ve daha sonra Roma İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiştir.

M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun bölünmesiyle Bizans egemenliği altına giren Kastamonu, 1105 yılında Danişmentliler, ardından Selçuklular ve Çobanoğulları tarafından yönetilmiştir. Bölge, 1292 yılında Candaroğulları Beyliği'ne dâhil olmuş ve 1460 yılında Fatih Sultan Mehmet'in fetihleriyle Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Osmanlı döneminde ilim ve kültür merkezi haline gelen Kastamonu, Cumhuriyet'in ilanı sonrası Mustafa Kemal Atatürk'ün 1925'teki ziyaretinde Kıyafet ve Şapka İnkılabı'nın duyurulduğu yerlerden biri olmuştur.

Taşköprü, tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Roma döneminde, Paflagonya eyaletinin merkezi olan Pompeiopolis antik kenti, bölgenin tarihi önemini artırmaktadır.

Taşköprü ilçesinin Somut ve Somut Olmayan Kültür Mirasları

Pomeiopolis, Taşköprü ilçesinin Boyabat-Samsun karayolunun çıkışının sol tarafında, ilçe merkezine 300 m mesafede yer almaktadır. Günümüzde burası Zımbıllı Tepe olarak bilinmekte ve antik kent kalıntıları, Zımbıllı Tepesi Höyüğü olarak da ifade edilmektedir. Pompeiopolis, Roma İmparatorluğu döneminde Paflagonia olarak bilinen eyaletin başkentliğini yapmış, döneminde en parlak kentlerden birisidir. Paflagonia, Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'da hakimiyet kurduktan sonra daha iyi yönetmek için Tem adı verilen 18 ayrı eyaletten birisidir. Bu eyalet, batıda Bartın Çayı, doğuda Kızılırmak, güneyde Frigya ve Galatya ve kuzeyde Karadeniz ile sınırlıdır. Roma İmparatoru, Lucullus M.Ö. 64 yılında bu bölgenin Roma idaresinde yeniden teşkilatlanmasını sağlamak için Pompeius ismine atfen Taşköprü ilçe merkezinin hemen kuzeyine Pompeiopolis adıyla yeni bir kent kurmuş ve burası Paflagonia eyaletinin merkezi olmuştur (Yaman, 1990: s. 63-64).

Pomeiopolis Antik Kenti

Pomeiopolis Antik Kenti, Taşköprü ilçesinin kuzeyinde, ilçe merkezine 300 metre mesafede yer almaktadır. Roma İmparatorluğu döneminde Paflagonya eyaletinin başkenti olarak kurulmuş olan kent, antik dönemin önemli idari ve ticari merkezlerinden biridir. Kent, M.Ö. 64 yılında Roma Komutanı Pompeius tarafından inşa edilmiştir ve adını bu komutandan almıştır.

Pomeiopolis, Efes Antik Kenti ve Zeugma ile karşılaştırılabilecek bir zenginlik ve arkeolojik öneme sahiptir. Arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan mozaikler ve diğer eserler, Kastamonu Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Antik kentte devam eden kazı çalışmalarında, Roma dönemine kadar uzanan mimari ve sanatsal kalıntılar bulunmuştur.

Kaya Mezarları

Taşköprü’de bulunan kaya mezarları, Paflagonya’nın tarihi mirasının önemli bir parçasıdır. İlçede yaklaşık 70 kaya mezarı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

1. Kale Kapısı Kaya Mezarı: M.Ö. 7. yüzyılda inşa edilmiştir. Mitolojik figürler ve kabartma işlemleriyle dikkat çeker.
2. Direkli Kaya Mezarı: Roma dönemine ait, kare planlı mezar odası ve tonozlu yapısıyla ön plana çıkar.
3. Bademci Kaya Mezarı: Yerden 30 metre yükseklikte, Roma dönemine ait bir kaya mezarıdır.
4. Urgancı Kaya Mezarı: Mezar odasında üç ölü sediri bulunmaktadır ve Paflagonya dönemine ait olduğu düşünülmektedir.
5. Hobu Kayası Mezarı: M.S. 1-2. yüzyılda, Roma döneminde yapılmıştır.

Bu kaya mezarları, bölgenin tarih boyunca çeşitli uygarlıkların merkezi olduğunu ve zengin bir kültürel mirasa sahip olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf 3. Bük karşı kaya mezarı

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kale Kapısı Kaya Mezarları

Kale Kapısı Kaya Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesine bağlı Donalar (Süleyman) Köyü’nde, Gökırmak Çayı’nın ovaya ulaştığı noktada, yüksek bir kaya kütlesi üzerinde yer almaktadır. İlk olarak Prof. R. Leonhard tarafından keşfedilen mezar, daha sonra Kastamonu Müzesi Müdürü Ahmet Gökoğlu tarafından incelenmiş ve yayınlanmıştır.

Mezar, yerden 8 metre yükseklikte oyulmuş olup, cephe tasarımı yatay ve eğimli üç kirişin birleşiminden oluşmaktadır. Giriş açıklığı 4,5 metre uzunluğunda, 2 metre genişliğinde ve 3,10 metre yüksekliğindedir. Girişte dört köşe kaideler üzerine oturtulmuş yuvarlak silmeli iki sütun bulunmaktadır. Sol sütun üzerinde Grekçe bir haç motifi ve Tanrı yazısı yer almaktadır. Sütun başlıkları, Paphlagonia'daki diğer kaya mezarlarında olduğu gibi dikdörtgen değil, kare tablalar üzerine oturtulmuş boğa figürlerinden oluşmaktadır. Benzer sütun başlıklarına Boyabat Direklikaya Mezarı'nda da rastlanmaktadır.

Mezarın iç düzenlemesi iki odadan oluşmaktadır. İlk oda 4,60 x 2,30 metre boyutlarında ve 1,80 metre yüksekliğindedir. Bu odada bir ölü sediri (kline) bulunmaktadır. Bu odadan, 1,20 x 0,45 metre boyutlarındaki bir kapı ile geçilen ikinci oda ise 3,80 x 2,70 metre boyutlarında ve 1,80 metre yüksekliğindedir. Giriş cephesinde yer alan en dikkat çekici unsurlar; alınlıkta bir kartal figürü, onun altında iki aslan figürü ve karşılıklı duran griffon motifleridir. Ayrıca, hörgüçlü bir öküz kabartması mezar cephesindeki diğer önemli detaylardan biridir.

Kale Kapısı Kaya Mezarı'nın M.Ö. VII. yüzyılda yapıldığı, üzerindeki kabartmaların ise M.Ö. IV. yüzyılda eklenmiş olduğu düşünülmektedir.

Urgancı Kaya Mezarı

Urgancı Kaya Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesi Urgancı Köyü'nün yukarısındaki kayalık alanda bulunmaktadır. Paphlagonia dönemine tarihlendirilen mezarın girişinde iki sütun bulunduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır. Mezar girişinin arkasında, üç ölü sedirinin (kline) bulunduğu bir mezar odası yer almaktadır. Ancak alınlık ve detaylar zamanla aşınmış durumdadır.

Aygır Kalesi Kaya Mezarı

Aygır Kalesi Kaya Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesi Ağcıkışi Mahallesi'ndeki Aygır Kayası üzerinde bulunmaktadır. Paphlagonia dönemine, yaklaşık M.Ö. VI. yüzyıla tarihlenmektedir. Giriş kısmının sağ tarafı zamanla yıkılmış ve sütunların bir kısmı zarar görmüştür. Mezarın cephesinde yer alan üçgen alınlık zamanla kaybolmuş ancak silme izlerinden cephenin çerçeve içerisine alındığı anlaşılmaktadır. İçeride bir ölü sediri bulunmaktadır.

Direkli Kaya Mezarı

Direkli Kaya Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesi Alasökö Köyü, Eşek Deresi Mevkii'nde, yerden 8 metre yükseklikte bir kayaya oyulmuştur. Girişte dört köşe kaide üzerinde bir sütun bulunmaktadır. Mezar odası kare planlı olup, üzeri tonozludur. Mezar odasının sağında bir ölü sediri (kline) yer almakta olup, mezar MS. I. yüzyılda Romalılar tarafından yapılmıştır.

Bademci Kaya Mezarı

Bademci Kaya Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesi Bademci Köyü'nün üst tarafındaki kayalıklarda, yerden 30 metre yükseklikte bulunmaktadır. Girişten sonra 1,5 x 1,5 metre boyutlarında bir mezar odası yer almakta olup, Roma dönemine tarihlendirilmektedir.

Hobu Kayası Mezarı

Hobu Kayası Mezarı, Kastamonu ili Taşköprü ilçesi Çaycevher Köyü'nde bulunmaktadır. MS. I-II. yüzyılda Roma döneminde inşa edilmiştir. Dikdörtgen giriş zamanla bozulmuş olsa da mezar odası 1,65 x 1,80 metre

boyutlarında ve 1,85 metre yüksekliğindedir. Odada bir ölü sediri (kline) yer almaktadır. Mezarın üst kısmı beşik tonoz şeklinde oyulmuştur (Kara, 2013).

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar, ele alınan durumu veya olguyu detaylı ve dikkatli bir şekilde analiz ederek, “ne” olduklarını ortaya koymayı amaçlar (Aydın & Haberal, 2022). Araştırma, doğal ortamında olguları anlamaya odaklanan ve sorgulayıcı-yorumlayıcı bir süreç izleyen bir yöntem olarak şekillenmiştir (Guba & Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Ayrıca, gözlem, doküman analizi ve saha çalışmaları gibi veri toplama tekniklerinden yararlanılarak, daha önce fark edilmemiş problemlerin algılanmasını sağlayan bir yaklaşım benimsenmiştir (Baltacı, 2017).

Araştırmada kullanılan veri toplama süreci üç aşamadan oluşmaktadır: doküman taraması, saha gözlemleri ve uygulamalı arazi çalışmaları. İlk aşamada, Taşköprü ilçesine ilişkin basılı ve elektronik birçok kaynak taranmış ve bölgenin turizm potansiyelini yansıttığı düşünülen belgeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Doküman incelemeleri, nitel araştırmalar için temel veri kaynaklarından biri olarak kullanılmış ve bu süreçte araştırmacılar, saha gözlemlerine dayalı verileri desteklemek amacıyla çeşitli kaynaklardan elde ettikleri bilgileri doğrulamaya özen göstermiştir.

Saha çalışmaları, Aralık 2022, Şubat 2023 ve Mayıs 2023 tarihlerinde üç farklı dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda araştırmacılar, hem kamp hem de konaklama yöntemiyle birer hafta süren ziyaretler düzenlemişlerdir. Arazi çalışmaları sırasında notlar alınmış, bu notlar mevcut dokümanlarla karşılaştırılarak doğrulukları kontrol edilmiştir. Araştırmacılar, bölgenin turizm değeri taşıyan noktalarını detaylı şekilde analiz edebilmek için çeşitli yerel kurum ve kuruluşlardan lojistik destek almışlardır. Bu kapsamda, Taşköprü Kaymakamlığı, Taşköprü Belediyesi, Taşköprü Orman İşletme Müdürlüğü ve Taşköprü Yerel Eylem Grubu Derneği'nden araç, ekipman ve personel desteği sağlanmıştır.

Araştırmanın son aşamasında, elde edilen bulgular analiz edilerek, bölgedeki turizm potansiyeline sahip çekicilikler beş ana başlık altında sınıflandırılmıştır: tarihi çekicilikler, doğal çekicilikler, kültürel çekicilikler, gastronomi çekicilikleri ve diğer çekicilikler. Araştırmacılar, bu sınıflandırmayı yerinde gözlem, uygulamalı etkinlikler ve not tutma yöntemiyle sistematik bir şekilde gerçekleştirmiştir.

Veri toplama ve analiz süreci, 2023 yılının Mayıs ayında tamamlanmıştır. Böylece Taşköprü ilçesinin turizm potansiyelini ortaya koyan kapsamlı bir envanter oluşturulmuş ve bölgenin turizm çekiciliklerinin detaylı bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Bulgular

Kültür turizmine hizmet veren alanların potansiyelinin ulusal ve uluslararası alanda yeterinde kullanılamaması büyük eksikliktir. Tarihin akışını değiştiren en önemli geçiş güzergâhı üzerinde olması sebebiyle birçok önemli olaya ev sahipliği yapmış farklı kültürlerin bir araya gelmesine araç olmuştur. İçerisinde bulunan Tarihi ve kültürel eserleri Ülkemiz için miras değeri taşımaktadır. Kervan ve kervancıların mitolojik öykülerinin ve efsanelerinin hala yörede anlatılması, kültür turizminin ayrı bir boyutunu oluşturmaktadır. Tabiat ağırlıklı turizm türlerinin (Flora-Fauna) görüldüğü binlerce yıllık kültürel mirasla şekillenen, geleneksel mimari yapı (taş ve ahşap

konaklar ve ahşap camiler, yayla evi, v.b.) ve kültür ürünleri (tarım, hayvancılık, giyim-kuşam, zanaat v.b.) ile önemli bir Kültür destinasyonunu durumundadır.

Tüm bu rekreasyon faaliyetlerinin yanında turistik ürün olarak Taşköprü ilçesinde tespit edilen tabiat turizmi çerçevesinde yapılabilecek etkinlikler aşağıdaki şekilde listelenmiştir.

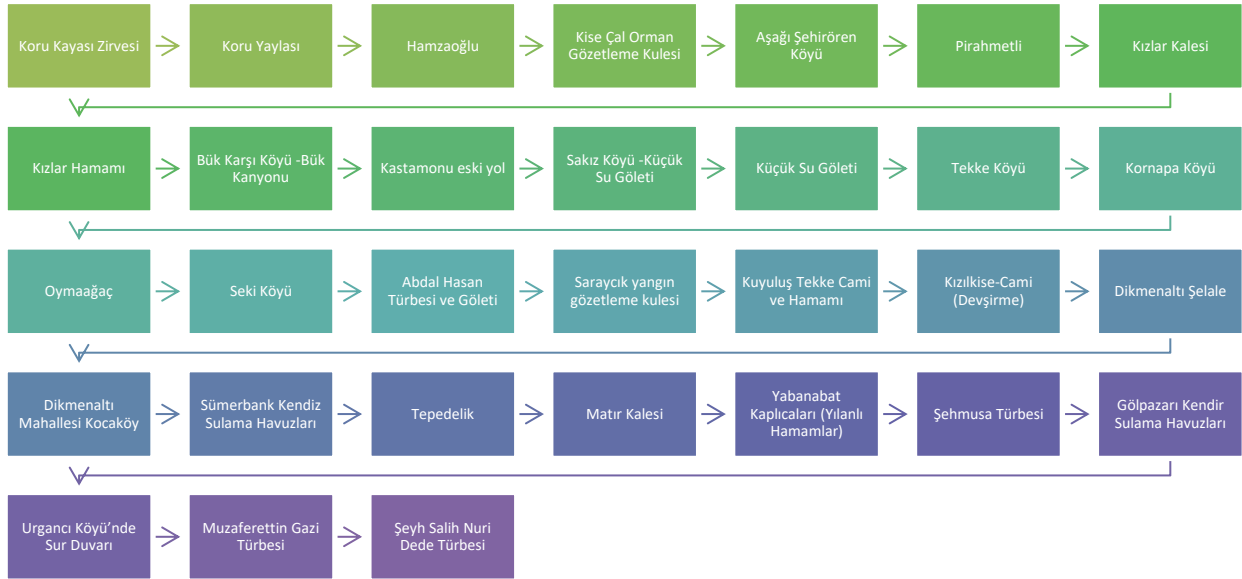
Tablo 1. Tabiat Turizmi Çeşitleri

Alanda Çeşitli ağaç türlerinden oluşan orman alanları bulunmaktadır. Bu ormanlar, geçmişten beri az müdahale görmüş ormanlar olup, tamamı Tabii ormanlardır. “Bakir Orman” denilebilecek kısımları bulunmaktadır. Bu ormanlık alanlar ve Orman – Mera karışımı alanlarda kamp alanları için uygun sahalar mevcuttur. Bu alanlarda kurulacak kamp merkezlerinde yapılabilecek çeşitli alternatif turizm ve sportif faaliyetler yapılabilir. İlçe sınırlarında ortaya çıkarılan kamp alanlarında; anıtsal özelliği bulunan kültürel eserleri ziyaret, Tabiatı tanıma yürüyüşleri, flora ve fauna inceleme, yayla kültürünü tanıma, yamaç paraşütü, kano- dağcılık-zirve tırmanışları, göllerini ziyaret etmek gibi pek çok aktiviteler de gerçekleştirilebilmektedir. Her yaşa her kesime uygun rekreatif faaliyetler yapılabilmektedir. Günümüzde Tabiat yürüyüşleri ve zirve tırmanışları gözetildiğinde, önemli bir rekreatif potansiyele sahiptir. Ayrıca ilde Tabiat kampı yapmak için uygun alanlar mevcuttur.

Araştırma sonucunda Kamp alanları olarak belirlenen alanlar: Kuru yaylası, Donalar kaya mezarları, Çiftlik köyü, Abdal Hasan, Kızlar kalesi, küçüksu göleti, Kiseçal orman gözetleme kulesi, Saraycık orman gözetleme kulesi, Pirahmetli olarak belirlenmiştir.

Taşköprü ilçesinde saha araştırmalarında uygulamalı olarak yapılan Turizm rotalama çalışmasından çıkarılan sonuçlar aşağıda ki tablo 2 de listelenmiştir.

Tablo 2. Taşköprü Turizm Kaynak Değerleri

Sonuç ve Öneriler

Taşköprü ilçesi, zengin tarihi, kültürel ve doğal kaynaklarıyla kültür ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Tarihi köprüler (Taşköprü), antik kent kalıntıları (Pompeiopolis), kaya mezarları, geleneksel mimariye sahip konaklar, tarihi camiler, türbeler ve folklorik değerleriyle, ilçe hem somut hem de somut olmayan kültürel miras açısından dikkate değer bir destinasyondur. Buna ek olarak coğrafi işaretli ürünler (sarımsak ve kuyu kebabı), yöresel halk oyunları, festivaller ve el sanatları ilçenin turizm değerini artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Ancak, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği ve turizmin düşük bir gelişme hızına sahip olduğu görülmektedir.

Sonuçlar

- Yetersiz Tanıtım ve Farkındalık: İlçedeki turizm varlıkları ulusal ve uluslararası ölçekte yeterince tanıtılmamış, bu da ilçenin turizmden elde edebileceği gelirleri sınırlamaktadır.
- Altyapı Eksiklikleri: Turistik bölgelerde ulaşım yolları, yönlendirme tabelaları, konaklama ve temel altyapı eksiklikleri bulunmaktadır. Özellikle Pompeiopolis Antik Kenti gibi önemli alanlara ulaşımında sorunlar yaşanmaktadır.
- Koruma ve Bakım Eksiklikleri: Tarihi yapıların ve kültürel mirasın korunmasında ciddi yetersizlikler mevcuttur. Geleneksel konaklar ve sivil mimari örneklerinin bir kısmı yıkılmaya yüz tutmuş durumdadır.
- Alternatif Turizm Potansiyeli: İlçe sınırlarında yer alan yaylalar, kamp alanları ve doğal güzellikler, alternatif turizm faaliyetleri için büyük bir potansiyel sunmaktadır. Ancak bu alanlar yeterince değerlendirilmemektedir.

Öneriler

Tanıtım ve Markalaşma:

- İlçenin kültürel ve doğal mirasını tanıtacak ulusal ve uluslararası kampanyalar düzenlenmelidir.
- Turistik destinasyonlar için kapsamlı bir tanıtım stratejisi oluşturulmalı, yöreye özgü el sanatları ve coğrafi işaretli ürünler tanıtımda ön plana çıkarılmalıdır.

Altyapı ve Erişim:

- Turistik bölgelere erişimi kolaylaştıracak yolların bakım ve iyileştirilmesi yapılmalıdır (örneğin, Donalar Kaya Mezarı ve Kızlar Kalesi yolları).
- Tüm turistik bölgelerde yönlendirici tabelalar güncellenmeli, eksik tabelalar tamamlanmalıdır.

Koruma ve Restorasyon:

- Geleneksel mimariye sahip yapılar koruma altına alınmalı ve restorasyon çalışmaları hızlandırılmalıdır.
- Özellikle Pompeipolis Antik Kenti'nin kazı ve koruma çalışmalarına daha fazla kaynak ayrılmalı ve yerel üniversitelerin arkeoloji bölümleri bu süreçte dâhil edilmelidir.

Alternatif Turizm Faaliyetleri:

- Yaylalarda kamp alanları, dağcılık, flora ve fauna inceleme, yamaç paraşütü gibi alternatif turizm etkinlikleri teşvik edilmelidir.
- Yayla koridorları ve eski göç yolları turistik rotalara dönüştürülmelidir.

Yerel Halkın Katılımı:

- Yerel halkın turizme katkısını artırmak için girişimcilik ve turizm bilinci eğitimleri düzenlenmelidir.
- Halkın el sanatları, yöresel ürünler ve otantik yaşam tarzlarını turistik ürünlere dönüştürmesine olanak sağlanmalıdır.

Ekoturizm ve Sürdürülebilirlik:

- İlçedeki doğal alanlar için sürdürülebilir turizm planlaması yapılmalı, bu alanlarda plansız yapılaşma engellenmelidir.
- Ekoturizm faaliyetlerine yönelik altyapı geliştirilerek, yöre halkının ekonomik katılımı sağlanmalıdır.

Kültürel ve Doğal Mirasın Belgelendirilmesi:

- İlçedeki taşınmaz kültür varlıklarının envanteri çıkarılmalı ve dijital platformlarda erişime sunulmalıdır.
- Tarihi alanlarda rehberlik hizmetleri artırılmalı ve alan kılavuzluğu eğitimleri düzenlenmelidir.

Festivaller ve Etkinlikler:

- Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali gibi etkinlikler daha geniş kitlelere hitap edecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
- Geleneksel müzik, halk oyunları ve gastronomik etkinlikler, festivallerin ayrılmaz bir parçası olarak sunulmalıdır.
- Taşköprü ilçesi, bu önerilerin hayata geçirilmesiyle hem ekonomik kalkınmasını hızlandırabilir hem de kültürel ve doğal mirasını daha geniş kitlelere tanıtarak ulusal ve uluslararası turizmde hak ettiği yeri alabilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarları makale sürecine eşit katkıda bulunmuştur. Yazarların beyan edecekleri herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, M.Z. & Korkmaz, E., (2010). Geleneksel konut dokularında malzemenin çatı ve cephe kuruluşuna etkileri: batı karadeniz bölgesi örneği. 5. *Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu* (15 -16 Nisan 2010) Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca/İzmir
- Aslan, Z., & Ardemagni, M. (2006). Introducing young people to the protection of heritage sites and historic sites. Retrieved, september, 12, 2013.
- Aydın, Ç., & Haberal, H. (2022). Araç ilçesi turizm potansiyelinin destinasyon planlaması çerçevesinde değerlendirilmesi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 95-110.
- Aytekin, Z. (2016). *Kastamonu İli Taşköprü İlçesi Türk Devri Yapıları*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Baltacı, A. (2019) Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, Cilt 5, Sayı 2, Sayfa 368-388.
- Cemalcılar, İ. (1999). *Pazarlama Kavramlar İlkeler*, İstanbul, Beta Yayınevi
- Çetinkaya Y. (1997). *Taşköprü İlçesinin Coğrafi Etüdü*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Denizer, D. (1992). *Turizm Pazarlaması*, Ankara, Detay Yayıncılık,
- Erol Kara (2013) <https://www.erolkara.net/2013/05/taskopru-tarihi-mezarlar.html> (E.T:14.10.2024)
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of Qualitative Research*, 2(105), 163-194.
- Gülcan. B., (2010) Türkiye’de kültür turizminin ürün yapısı ve somut kültür varlıklarına dayalı ürün farklılaştırma ihtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi* 2/1. 99-120
- Gürbüz, A. (2002). Turizmin sosyal çevreye etkisi üzerine bir araştırma. *Teknoloji Dergisi*, (1-2), 49-59.
- Haberal, H. (2013). *Yayla Kültürü ve Yayla Turizmi*. Özyurt Matbaacılık, Ankara.
- Haberal, H. (2011). *Yaylacılık Kültürünün Yayla Turizmi İçindeki Önemi; Rize Yaylaları Örneği*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Haberal, H. (2018). *Turizmde Alternatif; Ekolojik turizm – Doğa Turizmi – Ekolojik Turizm – Yayla Turizmi*. Detay yayıncılık, Ankara 2. Baskı
- Haberal, H. (2015) *Turizmde Alternatif; Ekolojik turizm – Doğa Turizmi – Ekolojik Turizm – Yayla Turizmi* Detay yayıncılık, Ankara.
- Haberal, H. (2018) *DKMP Tabiat Turizmi Master planı*.
- Hacıoğlu, N. (2000). *Turizm Pazarlaması*, Balıkesir, Vipış A.Ş. (4. Basım),
- Kastamonu Kültür Turizm (2017). Kültür Varlıkları <http://www.kastamonukulturturizm.gov.tr> (E.T:14.10.2024).
- Klenke, K. (2016). Qualitative research in the study of leadership. Emerald Group Publishing Limited.

- Sezer, İ. (2017) Kültürel Mirasın Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Taşköprü İlçesi Örneği Cilt:2 No:2 *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* December2017 Vol:2 No:2 International Journal of Türk World Tourism Studies
- Koruma Kurulları (2017). *Kültür Varlıkları* <http://www.korumakurullari.gov.tr>(E.T.:14.10.2024).
- Kotler ve diğerleri, (1996). *Marketing for Hospitality Industry*.
- Kozak, N. & Kozak M, (2000). *Genel Turizm*, Ankara, Detay Yayıncılık,
- Oral, S. (1998) *Türk Turizm Pazarlamasında Dağıtım – Fiyat Politikaları ve Turist Profili Analizi*, İstiklal Matbaası, İzmir. 1988.
- Özkök, F. G. (2008). *Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Turizmin Ekonomik Etkileri*, Bursa ekin basım yayın dağıtım
- Öztürk, Y. & Yazıcıoğlu, İ. (2002). *Gelişmekte Olan Ülkeler için Alternatif Turizm*
- Petronela, T. (2016). The importance of the intangible cultural heritage in the economy. *Procedia economics and Finance*, 39, 731-736.
- Dibb, S., Simkin, L., Pride, W. M., & Ferrell, O. C. (2019). *Marketing: Concepts and strategies*. Cengage Learning EMEA.
- Rızaoğlu, B. (2004). *Turizm Pazarlaması*, Ankara, Detay Yayınevi
- Senkardes, I., Dogan, A., & Emre, G. (2022). An ethnobotanical study of medicinal plants in Taşköprü (Kastamonu–Turkey). *Frontiers in Pharmacology*, 13, 984065.
- Taşköprü (2024). <http://www.taskopru.gov.tr/pompeipolis-antik-kenti> (E.T:14.10.2024)
- Tweed, C., & Sutherland, M. (2007). Built cultural heritage and sustainable urban development. *Landscape and urban planning*, 83(1), 62-69.
- Usal, A. & S, Oral. (2001) *Turizm Pazarlaması*, Kanyılmaz Basımevi, İzmir
- Yağcı, Ö. (2003), *Turizm Ekonomisi*, Ankara, Detay Yayıncılık
- Yaman, Z. (1990). *Kastamonu İli Taşköprü ilçesi Pompeiopolis (Zımbılı Tepesi Höyüğü) 1984 Yılı Kurtarma Kazısı*. I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, Ankara.
- Yeni, Ö. & Çetin, Y. (2016). Kastamonu Taşköprü İlçe Merkezinde Yeralan Geleneksel Kapı Tokmakları. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi (Journal of the Fine Arts Institute) (GSED)*, Sayı: 37, s. 278-298, Erzurum
- Zengin, B. (2006). *Turizm Coğrafyası: Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası*. Değişim Yayınları.

Undiscovered Destination with Tangible and Intangible Cultural Heritage As A Tourist Product: Ancient City Kastamonu Taşköprü

İrfan YAZICIOĞLU

Ankara Hacı Bayram Veli University Faculty of Tourism, Ankara/Türkiye

Hikmet HABERAL

Kastamonu University, Faculty of Tourism, Kastamonu/Türkiye

Extended Summary

Taşköprü district, located in Kastamonu province, is a region with remarkable historical, cultural, and natural tourism potential. This study, conducted using qualitative research methods, aimed to explore this potential and provide insights into its development. By employing techniques such as document analysis, field observations, and applied field studies, the research sought to identify key tourism assets in the district, evaluate the challenges they face, and propose actionable solutions to enhance the district's appeal as a tourism destination.

The research began with a comprehensive document analysis, where various printed and electronic resources were reviewed to gather data on Taşköprü's tourism-related assets. The findings were further supported and validated through field observations during visits in December 2022, February 2023, and May 2023. These visits allowed researchers to assess the current state of the district's tourism assets and identify opportunities for improvement. The applied field studies provided a more in-depth understanding of the district's potential, focusing on areas such as historical sites, natural landscapes, cultural heritage, and recreational opportunities. The research was conducted with the support of local institutions, including Taşköprü Municipality and the Forestry Directorate, which provided logistical assistance such as transportation and equipment.

The findings revealed that Taşköprü has an extensive array of cultural and historical assets that could serve as a foundation for tourism development. These include the ancient city of Pompeiopolis, historic bridges like the Taşköprü, rock tombs, traditional wooden mansions, historic mosques, and other examples of civil architecture. The district is also home to intangible cultural heritage elements such as folklore, local festivals, traditional crafts, and geographically indicated products like garlic and Kuyu Kebab. These assets highlight the district's potential to become a significant cultural tourism destination. However, despite its rich heritage, Taşköprü's tourism potential remains largely untapped due to several challenges.

One of the key issues identified is the lack of awareness and promotion. The district's cultural and natural assets are not sufficiently recognized at the national or international level. Limited marketing efforts have resulted in a lack of visibility for Taşköprü, which restricts its ability to attract tourists and investment. Additionally, the insufficient infrastructure in the region poses significant barriers. Many of the key historical and natural sites, such as Donalar Kaya Mezarı and Kızlar Kalesi, suffer from poor accessibility due to inadequate road conditions and a lack of directional signage. Visitor amenities such as parking areas, rest stops, and information centers are also lacking, making it challenging for tourists to explore the region comfortably.

Another critical challenge is the inadequate conservation and maintenance of historical and cultural assets. Many traditional mansions and archaeological sites, including Pompeiopolis, have not been properly preserved. These sites

face deterioration due to neglect and insufficient restoration efforts. For instance, significant portions of the ancient city of Pompeiopolis remain unearthed, and the existing ruins are not adequately protected. Moreover, the absence of clear routes, directional signage, and visitor facilities further hinders the accessibility and usability of these historical locations. Local stakeholders and institutions have yet to implement effective measures to safeguard these assets and leverage them for tourism purposes.

The study also identified significant opportunities for nature-based tourism. Taşköprü's unspoiled forests, yaylas (highlands), and water bodies offer excellent prospects for activities such as camping, trekking, paragliding, mountaineering, and canoeing. Locations like Koru Yaylası, Donalar Kaya Mezarı, Çiftlik Köyü, and Küçüksu Göleti are particularly suitable for nature tourism and recreation. Additionally, the district's diverse flora and fauna, combined with its pristine natural environment, present opportunities for eco-tourism. Despite this potential, the lack of proper infrastructure and organized activities limits the utilization of these resources for tourism purposes.

Based on these findings, the study concludes that Taşköprü has the potential to become a prominent destination for both cultural and nature tourism. However, to unlock this potential, several measures need to be taken. Promotion and marketing should be prioritized to raise awareness of Taşköprü's unique assets. Comprehensive campaigns targeting both national and international audiences can highlight the district's historical, cultural, and natural attractions. The annual International Taşköprü Culture and Garlic Festival, for instance, could be restructured to draw broader attention to the region's offerings. These efforts should emphasize the district's unique selling points, such as its archaeological heritage, traditional crafts, and geographically indicated products.

Infrastructure improvements are essential to enhance accessibility and visitor experience. Roads leading to key tourism sites should be repaired and upgraded, while directional signage and information boards should be installed throughout the district. Visitor facilities, including parking areas, restrooms, and picnic spots, need to be developed to accommodate the needs of tourists. Special attention should be given to improving access to Pompeiopolis and other significant historical sites, which currently lack adequate infrastructure.

Conservation and restoration efforts must also be prioritized. Traditional wooden mansions, rock tombs, and archaeological sites should be restored and preserved to protect the district's cultural heritage. This will not only enhance the district's appeal but also contribute to its long-term sustainability as a tourism destination. In this regard, local institutions such as Kastamonu University could play a vital role. The university's archaeology department, for instance, could lead excavation and restoration projects at Pompeiopolis and other sites, providing practical training opportunities for students while contributing to the preservation of these historical treasures.

To foster community engagement, training and awareness programs should be organized for local residents. These programs can focus on entrepreneurship, tourism awareness, and sustainable practices, enabling the community to actively participate in and benefit from tourism activities. Encouraging local crafts, traditional food production, and hosting tourists in traditional homes can create sustainable economic opportunities for the region. In addition, eco-tourism initiatives should be developed to leverage the district's natural assets. Activities such as highland trekking, flora and fauna exploration, and camping can be promoted to attract eco-conscious travelers. Old caravan routes and migration paths could be revitalized as trekking and hiking trails, offering unique experiences for adventure tourists.

Policy and planning efforts should also focus on developing a comprehensive tourism strategy for the region. This strategy should integrate cultural and nature tourism activities while emphasizing sustainability and community involvement. Partnerships between local stakeholders, government agencies, and NGOs can facilitate the implementation of this strategy and ensure its success. Furthermore, organizing workshops, panels, and seminars on tourism and heritage preservation can help raise awareness about the district's potential and foster collaboration among stakeholders.

Finally, the study highlights the importance of leveraging festivals and cultural events to promote the district. Events such as the International Taşköprü Culture and Garlic Festival could be expanded to include traditional music, dance, and gastronomic showcases, offering visitors a comprehensive cultural experience. These events could also serve as platforms for promoting local crafts and agricultural products, further boosting the district's economy.

In conclusion, Taşköprü is a region of immense historical, cultural, and natural value. By addressing its challenges and capitalizing on its strengths, the district can position itself as a leading destination for cultural and nature tourism. The proposed measures, including enhanced promotion, infrastructure development, conservation efforts, and community engagement, offer a roadmap for unlocking Taşköprü's tourism potential. With coordinated efforts from local stakeholders, government agencies, and academic institutions, Taşköprü can achieve sustainable tourism development, contributing to the economic and social growth of the region while preserving its rich heritage for future generations.